

مرکز تحقیقات ایرانیکا

اصفهان

گامی

عمر الکرما
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نوید قرآن

درباره

امام مهدی علیه السلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نوید قرآن درباره امام مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف)

نویسنده:

جمعی از نویسندگان

ناشر چاپی:

نسخه خطی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	نوید قرآن درباره ی امام مهدی علیه السلام
۶	مشخصات کتاب
۶	مقدمه
۸	نمونه های نوید قرآن درباره امام مهدی علیه السلام:
۸	اشاره
۸	۱- وارثان زمین
۱۴	۲- وعده خدا
۲۰	۳- شایستگان، وارث زمین
۲۲	۴- گسترش اسلام در سراسر گیتی
۲۷	بشارات و اشارات از قرآن
۳۰	قرآن و مسئله حکومت جهانی
۳۳	قرآن کریم و نشانه های ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه
۴۲	درباره مرکز

مشخصات کتاب

نویسنده: جمعی از نویسندگان - برگرفته از آثار آیه الله سید محمد کاظم قزوینی، مرحوم آیه الله سید رضا صدر و حجه الاسلام محمد محمدی اشتهاردی

ناشر: نسخه خطی

مقدمه

برگرفته از آثار آیه الله سید محمد کاظم قزوینی

*****

مهدی علیه السلام در قرآن

قرآن کتاب پرشکوه خداست.

کتابی است که نه کتابهای آسمانی پیشین آن را خدشه دار و باطل می سازد و نه واقعیت های آینده. (۶۲)

بیانگر هر چیزی است (۶۳) و هیچ تر و خشکی نیست مگر اینکه در (این) کتاب روشن و روشنگر آمده است. (۶۴)

در این کتاب از هیچ چیز فروگذار نشده (۶۵)... آخرین پیام آسمان به زمین و زمان است همانگونه که اسلام، آخرین دین آسمانی و آخرین برنامه زندگی است.

با این وصف، آیا برآستی می توان فکر کرد که قرآن در مورد این رخداد بزرگ، که عمیق ترین و وسیعترین دگرگونی حیات انسان شناخته می شود ساکت باشد؟

و در مورد آن بدون نوید و پیام؟

این قرآنی که از چیرگی «روم» بر «ایران» و از برپایی دولت غاصب و پوشالی یهود، بر اساس سازش با قدرتهای مسلط روزگار خبر می دهد. (۶۶)

این قرآنی که از آن «یا جوج» و «مأجوج» و سرانجام آینده آنها خبر می دهد، این قرآنی که از امکان گذشتن از جو و راهیابی انسان به کرات آسمانی گزارش می کند و می فرماید:

«يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنَّ اسْتَطَعْتُمْ أَنْ تَنْفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانفُذُوا لَا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ...» (۶۷)

یعنی: هان ای گروه جن و انس! اگر می توانید که از کرانه های آسمانها و زمین بیرون روید، بیرون بروید اما بیرون نخواهید رفت مگر با داشتن قدرت علمی

و صنعتی...

آیا فکر می کنید چنین کتابی از ظهور اصلاح گر بزرگ تاریخ انسانیت و بنیاد حکومت جهان گستر و عادلانه او، خبر نمی دهد و در مورد آن ساکت است؟

هرگز چنین نیست...

قرن از امام مهدی علیه السلام و برپایی حکومت مهر و عدل او، در موارد متعدد و آیات بسیاری سخن گفته است و از این حقیقت بزرگ خبر داده است.

و این آیات بر شخصیت گرانبمایه آن حضرت و ظهور او تأویل گردیده است. همانگونه که امامان نور علیه السلام که قرآن در خانه آنان فرود آمده است، بدین واقعیت تصریح کرده اند و می دانیم که صاحبان معصوم و مطهر و راستگوی خانه یعنی اهل بیت پیامبر به آنچه در خانه است، داناتر و آگاه ترند.

نمونه های نوید قرآن درباره امام مهدی علیه السلام:

اشاره

برگرفته از آثار آیه الله سید محمد کاظم قزوینی

۱- وارثان زمین

۱ قرآن در نویدی می فرماید:

«وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ * وَنُكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَ هَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ.» (۶۸)

یعنی: و ما اراده کردیم به کسانی که در روی زمین تضعیف شده اند نعمتی گران، ارزانی داریم و آنان را پیشوایان (راستین) و آنان را وارثان گردانیم.

و به آنان در زمین اقتدار و منزلتی شایسته دهیم و از آنان به فرعون و ماهان و سپاهیانشان چیزی را که از آن می هراسیدند، نشان دهیم.

امیر مؤمنان علیه السلام در تأویل این آیه شریفه می فرماید: «دنیا پس از چموشی و سرکشی، بسان شتری که از دادن شیر به دوشنده اش خودداری می کند و آن را برای بچه اش نگه می دارد، به ما روی خواهد آورد.» (۶۹)

سپس به تلاوت این آیه شریفه پرداخت که:

«وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ...»

«ابن ابی الحدید» در این مورد می نویسد: «بزرگان دینی و همفکران ما با این واقعیت تصریح می کنند که این بیان امیرمؤمنان علیه السلام نوید از آمدن امام و پیشوای بزرگی است که فرمانروای زمین و زمان می گردد و همه کشورها در قلمرو قدرت او قرار می گیرند...» (۷۰)

آری! سخن امیرمؤمنان علیه السلام بیانگر آن است که دنیا پس از سختی و بیداد بسیار نسبت به خاندان پیامبر (ص) سرانجام بسوی آنان روی خواهد آورد. آنان بر کران تا کران گیتی حاکم و بر دشمنان کینه توز خویش پیروز می گردند. انبوه

مشکلاتی که بسان سنگها و صخره ها سر راه نهضت آسمانی عدالت خواهانه و مقدس آنان قرار درد همگی رام و کنار می رود و دنیا پس از سختی و بدرفتاری با آنان برایشان آسان و پس از تلخی و مرارتش شیرین و پس از سرکشی اش خاضع و پس از گردن فرازیش مطیع و منقاد آنان می گردد.

و نیز از امیرمؤمنان علیه السلام آورده اند که فرمود «مستضعفان یاد شده در قرآن کریم که خداوند اراده فرموده است آنان را پیشوای مردم روی زمین قرار دهد ما خاندان پیامبریم. خداوند سرانجام «مهدی» این خانواده را بر می انگیزد و بوسیله او، آنان را به اوج شکوه و عزت و اقتدار می رساند و دشمنانشان را به سختی، به ذلت می کشد.» (۷۱)

سخن کوتاه در تأویل آیات

اینک که سخن به تأویل آیات رسید مناسب است جهت آگاهی بیشتر شما خوانندگان گرامی، سخنی در این مورد ترسیم گردد.

تأویل

واژه شناسان «تأویل» را برگردانیدن واژه و سخن از معنای ظاهری به معنای حقیقی و باطنی آن، معنا کرده اند. (۷۲) تأویل و تعبیر خوابها نیز اینگونه است.

برای نمونه: حضرت یوسف علیه السلام در خواب یازده ستاره و خورشید و ماه را می بیند که در برابر او سجده می کنند و آنگاه پس از سالهای طولانی که حضرت یعقوب و فرزندانش به مصر می روند، آن خواب و معنای حقیقی آن، روشن می گردد که قرآن می فرماید:

«... هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِنْ قَبْلُ...» (۷۳)

هنگامی که آنان بر یوسف وارد شدند، پدر و مادرش را نزد خویشان جای داد و گفت: «این است تعبیر آن خواب من که اینک پروردگارم آن

را تحقق بخشیده است.»

و درست همین بیان در تأویل و تعبیر خوابهایی است که «یوسف» در تأویل آنها می فرماید: «غذای روزانه شما را هنوز نیاورده باشند که من پیش از آن، شما را از تعبیر آن خوابها، چنانکه پروردگارم به من آموخته است، خبر دهم...»

امیرمؤمنان علیه السلام در روایت از پیامبر(ص) در مورد آموزش و فراگیری دانشش از آن حضرت می فرماید: «هیچ آیه ای نیست جز اینکه آن گرامی، معنای نهان و تأویل آن را به من آموخت.» (۷۴)

بازگشت به بحث

در آیه مورد بحث که ظاهر سخن از جنایات فرعون است قرآن به این واقعیت تصریح می کند که:

«... وَ نُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَ نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَ نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ.»

یعنی:.... و ما بر آن هستیم که بر مستضعفان روی زمین نعمتی گران ارزانی داریم و آنان را پیشوایان سازیم و وارثان گردانیم.

در اینجا معنای ظاهری این است که خداوند عزت و اقتدار بنی اسرائیل را به آنان باز پس می دهد و «فرعون» و «ماهان» و سپاهیانشان را به بوته هلاکت می سپارد.

اما معنای نهان آیه شریفه غیر از معنای ظاهری و روشن آن است. آن معنا این است که: مقصود از تضعیف شدگان در آیه شریفه، خاندان پیامبرند. مردم آنان را تضعیف نموده و بر آنان ستم کرده و آنان را به قتل رسانده و رانده و سخت ترین بیدادگری را در مورد آنان روا داشته اند.

پیامبر گرامی (ص) در تبیین این مطلب فرمود:

«انتم المستضعفون بعدی» (۷۵)

یعنی: شما تضعیف شدگان پس از من هستید.

و این واقعیت تاریخی که پیامبر از آن خبر داد، هیچ نیازی به اثبات ندارد.

تاریخ اسلامی

و روند آن، به صراحت و با رساترین صدای خویش گواهی می کند که مردم از همان روز رحلت پیامبر، خاندان او را با کمال تأسف مورد هجوم قرار دادند و آنان را بسختی تضعیف کردند.

اگر شما خواننده عزیز به کتابهایی نظیر «مقاتل الطالبین» مراجعه کنی، با انواع مصیبتها و رنجها و بیدادگری هایی روبرو می گردی که بر خاندان پیامبر باریده است، چرا که زورمندان و سلطه گران این نسل پاک و پاکیزه را بشدت تضعیف نمودند و آنچه دلهای لبریز از کینه و جاه طلبی شان خواست، در دشمنی با آنان انجام دادند و کار بجایی رسید که مردم دنیا پرست در راه تقرب به فرمانروایان و بدست آوردن دل آنان سرهای مقدس فرزندان پیامبر(ص) را به حاکمان هدیه بردند،(۷۶) همانگونه که «جعفر برمکی» و عنصری از این قماش چنین کردند...

و راستی چه تضعیفی از این بدتر و ظالمانه تر...؟!!!!

اما اراده خدا بر آن قرار گرفت که بر این نسل پاک و مظلوم تاریخ و بر رهروان راه و پیروان ستمدیده آنان، که همواره زیر فشار و سرکوب و تحقیر و ذلت قرار داشته و از ساده ترین حقوق بشری نیز محروم هستند و زورمندان آزادی و کرامت آنان را پایمال ساخته اند، تفضیل فرموده و حکومت و فرمانروایی زمین و زمان را بر آنان ارزانی دارد. حکومت و اقتداری که مرزهای آن دو اقیانوس منجمد شمالی و جنوبی باشد و همه مناطق گوناگون و محیطهای بهم پیوسته میان این دو را شامل گردد. حکومت منحصر به فرد و بی نظیری که بدون هیچ مزاحم و رقیب و مخربی حکم راند و از

اقتدار و نیروی کامل و کارآیی و خلاقیت بی نظیری برای اداره شایسته خانواده بزرگ بشری برخوردار باشد و زمین و زمان و دلها را آباد سازد که در این مورد بزودی بحث خواهیم کرد...

نکته دیگر

در پایان بحث، در مورد آیه ۴ و ۵ از سوره مبارکه قصص، نکته دیگری نیز شایسته طرح است و آن اینکه:

ممکن است این تأویل و معنای نهان آن از آیه شریفه که امامان نور علیهم السلام آن را آشکار ساخته اند از ظاهر آیه نیز دریافت گردد، چرا که در صدر آیه ۵، دو واژه «نرید» و «نمن» بصورت مضارع که از آینده خبر می دهد، بکار رفته است.

از آنجایی که این آیات پس از گذشت هزار سال از عصر «موسی» بر قلب مصفای پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرود آمده است می توان گفت که: اگر در مورد بنی اسرائیل بود می توانست بصورت ماضی که از گذشته پیام دارد، نازل گردد، اینگونه: «واردنا ان نمن» و یا اینگونه: «مننا علی الذین استضعفوا» همانگونه که در دیگر آیات قرآن بصورت ماضی بکار رفته است.

برای نمونه:

۱ «لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ...» (۷۷)

۲ «...فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ...» (۷۸)

۳ «وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى» (۷۹)

۴ «وَلَقَدْ مَنَّا عَلَى مُوسَى وَ هَارُونَ» (۸۰)

خداوند در همه این آیات، واژه مورد نظر را به صورت ماضی به کار برده است، اما در آیه مورد بحث بصورت مستقبل «و نرید ان نمن»

آیا خود این نکته، نشانگر این واقعیت نمی تواند باشد که معنای نهان و تأویل آیه شریفه را از ظاهر و تفسیر آن نیز می توان دریافت؟

در آیه بعد نیز همین گونه است: «و

نری فرعون و هامان...»

و جای این سؤال که چرا نفرمود: «و اورینا فرعون و هامان؟»

و نیز در واژه های: «نرید» و «نجلهم» و باز «نمکن» و «نری» (۸۱) این واژه های ششگانه بصورت مستقبل آمده اند و نه ماضی، در صورتی که می توانست ماضی باشند.

یک سؤال:

ممکن است این سؤال طرح گردد که: «فرعون» و «هامان» و سپاهیانشان، هزار سال پیش از نزول قرآن نابود شده اند با این وصف، چگونه می توان آیه مورد بحث را به واپسین حرکت تاریخ و آینده جهان تأویل نمود؟

پاسخ:

پاسخ این است که واژه «فرعون» در فرهنگ دین و دین شناسان، به مفهوم خودکامگی و بیدادگری و تجاوز و خود برتر بینی است و نام همه زمامداران خودکامه و خودپرست و تجاوز کار، «فرعون» می باشد، چرا که هر عصر و زمانی را «فرعونی» خواهد بود و هر جامعه و امتی را فرعونها.

از دو امام گرانقدر حضرت باقر و صادق علیهما السلام در تأویل آیه مورد بحث روایت کرده اند که: «در این آیه شریفه، منظور از «فرعون» و «هامان» دو عنصر خودکامه از قریش اند. خداوند آن دو را به هنگام ظهور مهدی علیه السلام زنده می کند و از آنان به خاطر آنچه مرتکب شدند بازخواست می نماید و آنان را به کیفر جنایتشان می رساند. و منظور از سپاهیان آن دو نیز، پیروان این دو عنصر خودکامه اند، همانانی که با آن دو همکاری کردند و بر خط آنان گام سپردند و نام آنان را سر زبانها انداختند.» (۸۲)

۲- وعده خدا

و نیز خداوند در قرآن کریم اینگونه از آن حضرت نوید می دهد:

«وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

لَيْسَتْخَلْفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الْعَالَمِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لَيَمَكَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الْعَالَمِينَ أَلَمْ تَرْضَى لَهُمْ وَ لَيَبْدُلْنَهُمْ مَنْ بَعْدَ خَوْفِهِمْ أَمَّنَّا
يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئاً وَ مَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ...» (۸۳)

یعنی: خدا به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده اند وعده داده است که آنان را در روی زمین جانشین دیگران سازد همانگونه که مردمی را که پیش از آنان بودند جانشین دیگران کرد و دینشان را که خود برایشان پسندیده است استوار سازد و وحشتشان را به امنیت تبدیل کند، تا تنها مرا بپرستند و چیزی را با من شریک نگیرند. و آنان که از آن پس، راه کفر و ناسپاسی در پیش گیرند، نافرمانند.

این آیه شریفه از جمله آیاتی است که به آن حضرت تأویل شده است.

معنای آشکار و ظاهر آیه این است که، خداوند:

۱ آفریدگار توانای هستی به مؤمنان و شایسته کرداران این امت وعده داده است که آنان را جانشین دیگران سازد...

طبیعی است که انسان بر روی همین سیاره خاکی زندگی می کند و آیه ناظر بر همین زمین است و بیانگر این واقعیت است که خداوند، سرزمین و امکانات کفر پیشگان جهان را به این شایسته کرداران با ایمان می دهد، و بدانان شرایط و امکاناتی می بخشد که در زمین با قدرت و عدل و داد فرمانروایی کنند، همانگونه که در گذشته نیز برخی از دوستانش را جانشین دشمنانش ساخته است.

۲ و نیز به آنان وعده داده است که قدرت و نیرو و امکاناتی به آنان ارزانی دارد که دین مورد پسند او را در همه عرصه های زندگی پیاده

کنند و شرایط وحشت بار و هراس انگیز اجتماعی و روانی خویش را به امنیت و آرامش تبدیل سازند، به گونه ای که جز از خدا و عدالت نهراسند و هیچ قدرت مدار و زورمندی نتواند بر آنان، شاخ و شانه بکشد. خدای را بدون ترس و هراس و بصورت آشکار بیرستند و ندای حق و عدالت را به روشنی و با صدای رسا، طنین افکن سازند.

کوتاه سخن این که: با نگرش به ظاهر این آیه، خداوند به مؤمنان و شایسته کرداران این امت، نوید جامعه ای را می دهد که از هر پلیدی و ناپاکی پیراسته است و به تمامی ارزشها و قداستها و فضیلتها و شایستگی ها آراسته است، این معنای ظاهری این آیه شریفه.

این وعده شکوهمند خدا که سه بار با «لام قسم» مورد تأکید قرار گرفته است و سه بار با «نون تأکید»، تاکنون تحقق نیافته است.

چه زمانی مردم با ایمان و شایسته کردار توانستند با اقتدار، حکومت مهر و عدل خویش را در سراسر جهان برپا دارند و در کمال آزادی و بدون ترس و دلهره مقررات عادلانه و جانبخش قرآن را در عرصه های حیات، پیاده نمایند؟

این مؤمنان شایسته کرداری که خداوند در آیه مورد بحث این وعده روح بخش را به آنان می دهد چه کسانی هستند؟

اگر شما خواننده عزیز به تاریخ اسلام و مسلمانان از همان آغاز درخشش انوار نورانی وحی تاکنون، مراجعه کنید، به شایستگی در خواهید یافت که این وعده شکوه بار خدا در ظرف این هزار چهارصد سال تحقق نیافته و این نوید بزرگ جامه عمل نپوشیده است.

من فکر نمی کنم که وجدان هیچ

مسلمان آگاه و با انصافی بپذیرد که منظور از مؤمنان شایسته کردار در این آیه «امویان» و «عباسیان» باشند، چرا که تاریخ مورد قبول امت اسلام و ملل بیگانه، گواه است که «امویان» و «عباسیان» در حکومت سیاه و وحشتناک خود، سهمگین ترین جنایات را مرتکب شدند و خون پاک اولیای خدا را به زمین ریختند، حرمت ها را هتک کردند و کاخهای ظلم و بیدادشان لبریز از فسق و فجور و ضد ارزش بود که اگر بخواهیم آن جنایتها را بطور دقیق شرح دهیم کتاب از اسلوب و موضوع خود خارج خواهد شد.

بعلاوه چه روزگاری برآستی دین خدا به تمکن و اقتدار مورد نظر این آیه مبارکه نائل آمد، تا نوید جهان گستر شدن آن تحقق یافته باشد همانگونه که در آیه آمده است:

«وَلِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ...»

این صحیح است که اسلام به دلیل جامعیت، محتوای بلند، هماهنگی با فطرت و دیگر ویژگیهای خود و آورنده و آموزگاران و الگوهای حقیقی آن امامان نور علیهم السلام تاکنون به میلیونها دل و قلب راه یافته و آهسته آهسته به راه خود ادامه می دهد، اما سوگمندانهمچنان فاقد یک قدرت منسجم جهانی است؛ بطوری که در هر گوشه ای از این جهان پر آشوب، هر کس می تواند به جنگ با آن بر می خیزد و بر ضد آن و پیروان آن دست به شقاوت می زند.

به «چین» یا «شوروی» یا برخی از کشورهای افریقایی و اروپایی بروید تا ترس و هراسی را که بر مسلمانان نجات یافته از تصفیه های خونین و ظالمانه سایه افکنده است، بشناسید و با ظلم و فشاری که

از هر سو زندگی آنان را احاطه کرده است، آشنا شوید. (۸۴)

در برخی از کشورها نگاه داشتن قرآن بزرگترین جرم است و نگاه دارنده آن در خور سهمگین ترین کیفرها و سخت ترین شکنجه ها.

دیگر از دهها میلیون مسلمانی که تنها به جرم ایمان به اسلام و قرآن کشته شدند چیزی می پرس.

در «چین» و «شوروی» و «یوگسلاوی» کشتار گاه های مهیب و رعب آوری برپا گردید و سیلابی از خون مسلمانان به راه افتاد.

در فلپین هم اکنون نیز مسلمانان از انواع فشار و سرکوب و محرومیتها رنج می برند و در «ویتنام» جز خدا نمی دانند که چه شمار مسلمانان بدست کمونیستها قتل عام شدند و از دهها هزار مسجدی که به اصطبل و محل نگهداری سلاح و «کنیسه» و میدان ورزش تبدیل شد دیگر می پرس و مگو...

پس چه زمانی نوید و وعده خدا تحقق یافت؟...

سؤال:

ممکن است برخی بگویند: «اسلام در «جزیره العرب» و کشورهای خاور میانه و بسیاری از دیگر کشورها بویژه در روزگار فتوحات اسلامی ممکن و اقتدار یافت... آیا این نوعی تحقق آن نوید نیست؟»

پاسخ:

صحیح است که اسلام در مقاطعی از تاریخ خویش، در قلمرو محدودی به قدرت رسید و رهبری سیاسی و اجتماعی را به کف گرفت، اما آیا برآستی همین حاکمیت محدود و مقطعی، نوید مورد نظر قرآن و تحقق آن وعده شکوهمند خداست؟ اگر چنین است این شرایط که در همان عصر پیامبر تحقق یافت و اسلام بر مدینه و بخشهایی از «جزیره العرب» حاکم گردید. با این وصف معنا و مفهوم این نوید شکوه بار قرآنی چه می تواند باشد که می فرماید:

«وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...»

یعنی:

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام دهند وعده داده است که آنان را در روی زمین جانشین سازد...

بنظر ما، معنای واقعی این نوید قرآنی این است که روزگاری در پیش است که بر سراسر گیتی حاکم می گردد و مسلمانان بدون هیچ هراس و دلهره ای راه و رسم مترقی و شعائر و برنامه های انسان ساز دینی خود را بر پای می دارند و در تمامی مناطق مسکونی و آباد جهان، تنها اسلام، تدبیر امور و تنظیم شئون بشریت را بدست می گیرد.

آری! این وعده شکوه بار قرآن است و این هم تاکنون، تحقق نیافته است.

معنای این آیه در پرتو روایات

امامان معصوم و آموزگاران راستین قرآن نیز در تأویل آیه مورد بحث بر این اندیشه رهنمون هستند که این وعده پرشکوه خدا تحقق نیافته و به هنگامه ظهور حضرت مهدی علیه السلام تحقق خواهد یافت.

بزودی در همین کتاب با روایات معتبری روبرو خواهید شد که بطور صریح و بی هیچ ابهامی این آیه قرآن را بر عصر ظهور آن حضرت و حکومت عدل و مهر او منطبق ساخته اند.

برای نمونه:

۱ از چهارمین امام نور علیه السلام آورده اند که آیه مورد بحث را، تلاوت کرد و فرمود: «بخدا سوگند که این مؤمنان شایسته کردار، شیعیان ما اهل بیت هستند و خداوند این نوید و وعده شکوه بار را بدست بزرگ مردی از ما تحقق خواهد بخشید او مهدی این امت است و کسی که پیامبر در مورد او فرمود: اگر از عمر دنیا تنها یک روز باقی مانده باشد خداوند آن روز را آنقدر طولانی خواهد ساخت تا

مردی از عترت من که نامش، نام من است بر جهان حکومت کند و زمین را همانگونه که به هنگام ظهور او لبریز از ظلم و جور است مالا مال از عدل و داد سازد.» (۸۵)

۲ و از دو امام معصوم حضرت باقر و حضرت صادق علیهم السلام نیز همین سخن روایت شده است و آنان نیز درست همین نوید را داده اند.

مرحوم «طبرسی» پس از نقل این روایت می گوید: «منظور از مؤمنان شایسته کردار، پیامبر و خاندان اویند و این آیه در بردارنده نوید حکومت عادلانه جهانی اهل بیت، استقرار اقتدار آنان در سراسر گیتی و برچیده شدن وحشت و هراس آنان با ظهور حضرت مهدی علیه السلام است.»

و می افزاید: «خاندان پیامبر در مورد این واقعیت اجماع و اتفاق نظر دارند و روشن است که اجماع آنان همانند قرآن حجت است. چرا که پیامبر گرامی (ص) فرمود: «مردم! من از میان شما می روم اما دو گوهر گرانبها در میان شما به یادگار می گذارم: یکی کتاب خدا، قرآن و دیگری خاندانم. و این دو تا روز رستاخیز و ورود بر من در کنار حوض کوثر، از هم جدایی ناپذیرند.»

آنگاه می افزاید: «نوید شکوهمند این آیه قرآن نیز که تمکن و اقتدار اهل بیت و استقرار دین خدا بر روی زمین بوسیله آنان است، وعده ای است که تاکنون تحقق نیافته است از این رو آن حضرت در انتظار دریافت فرمان ظهور از جانب خداست، چرا که خداوند در وعده اش تخلف نمی ورزد.» (۸۶)

۳- شایستگان، وارث زمین

قرآن در آیه دیگری می فرماید:

«وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ.» (۸۷)

ما در

زبور (و کتابهای آسمانی پیشین) پس از نوشتن در لوح محفوظ، نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به ارث می برند.

مفسران در تفسیر این آیه، در معنای «زبور» و «ذکر» به توفیق نرسیده اند؛ اما این دیدگاههای متفاوت، اختلاف جوهری نیست، چرا که معنای زبور، چه کتاب آسمانی نازل شده بر داود پیامبر باشد یا مقصود از آن جنس کتابهای آسمانی مهم نیست همچنانکه معنای «ذکر» نیز در آیه شریفه «تورات» باشد یا «قرآن» یا «لوح محفوظ» همچنانکه مفسرین گفته اند، به محتوای آیه صدمه ای نمی زند و معنای آیه اینگونه است:

«و ما در کتابهایی که بر پیامبران فرو فرستادیم یا در «زبور» که آن را به داود پیامبر نازل ساختیم، پس از نوشتن در لوح محفوظ یا تورات و یا قرآن، نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به میراث می برند.»

طبرسی و دیگران در تفسیر آیه از پنجمین امام نور علیه السلام آورده اند که فرمود:

«هم اصحاب المهدي في آخر الزمان» (۸۸)

یعنی: اینان یاران حضرت مهدی علیه السلام در آخر الزمان هستند.

به باور ما، موضوعی که خدای جهان آفرین در «زبور» و در ذکر نوشته است و آن را با «لقد» و «ان» دو بار، سخت، مورد تأکید قرار داده، شایسته است که موضوعی بسیار اساسی و حساس در نهایت اهمیت باشد.

صحیح است که برخی مفسران مقصود از «زمین» در آیه مبارکه را زمین بهشت دانسته و آیه را اینگونه معنا کرده اند که: «بندگان شایسته خدا، زمین بهشت را به ارث می برند.» و برخی نیز زمین مورد نظر را همین سیاره خاکی دانسته اند که سرانجام امت مسلمان آن

را با فتوحات خویش به ارث می برند.

اما این دو دیدگاه معنای ظاهری آیه است و معنای نهان و تأویل آیه شریفه این است که: «بندگان شایسته خدا بر سراسر جهان حکومت عادلانه و انسانی خویش را، برقرار خواهند ساخت.»

مرحوم «شیخ طوسی» در تفسیر آیه شریفه از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که:

«ان ذلک وعد الله للمؤمنین بانهم یرثون جمیع الارض.» (۸۹)

یعنی: این وعده قطعی خدا بر مؤمنان است که آنان تمامی زمین و زمان را به ارث خواهند برد.

این آیه مبارکه از نظر معنا، به آیه پیش شباهت دارد که می فرماید:

«لیستخلفنهم فی الارض»

در این دو آیه، چه تعبیر زیبایی به کار رفته است، تعبیر به «ارث» و «استخلاف» که «ارث» انتقال ثروت و امکانات از مرده به زنده و «استخلاف»، نیز قرار دادن یکی بجای دیگری را می گویند.

۴- گسترش اسلام در سراسر گیتی

قرآن می فرماید:

«هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.» (۹۰)

این آیه، در قرآن شریف سه بار آمده است و دلالت بر حساسیت موضوع می کند.

آیه دارای تفسیر و ظاهری است و دارای تأویل و نهانی.

تفسیر و ظاهر آیه این است که: خداوند پیامبرش حضرت محمد(ص) را به توحید و توحید گرایی، بندگی خدا، پرستش او و دین اسلام فرستاد تا این دین آسمانی را با قدرت و قوت به همه ادیان پیروزی بخشد و سراسر گیتی در قلمرو توحید و عدالت و تقوای مورد نظر قرآن قرار گیرد.

در آیه شریفه واژه «لیظهره» در خور تعمق است، چرا که «ظهور» در اینجا به معنای برتری کامل و روشن با چیرگی و قدرت

همه

جانبه و کامل است که می فرماید:

«كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَا لَا ذِمَّةً.» (۹۱)

که معنای آیه شریفه این می شود: «دین حق، با اقتدار و شکوه پیش می رود و بر همه ادیان، برتری کامل و پیروزی همه جانبه می یابد و جهان را در سایه هدایت خویش می گیرد.

با این بیان اگر گفته شود که این وعده، تحقق یافته و اراده خداوند جامه عمل پوشید است، معنای آیه این است که: «خداوند همه دین ها و آیینها و کشیهای منحرف و بی اساس را بوسیله قرآن و پیامبر، باطل و با آمدن اسلام نفی کرد و هرگونه شرک و انحراف و زندقه و پرستش باطل را مردود شمرد و از صفحه گیتی برانداخت و جهان، جزیره توحید گرایی و مهد عدالت و آزادی و تقوا پیشگی گردید.

این معنای ظاهری آیه، اما اگر بخواهیم از تأویل آیه سخن بگوییم و در پرتو معنای نهان او راه جوییم، باید بگوییم که این وعده قطعی و تخلف ناپذیر هنوز تحقق نیافته است.

مسلمانان هنوز شمارشان حدود یک چهارم مردم جهان یا کمتر است و بر کشورهای اسلامی قوانین و مقررات غیر اسلامی حکومت می کند و مرامها و کیشهای ساختگی و دروغین، آزادانه به حیات خود ادامه می دهند.

در برخی از کشورها، مسلمانان، اقلیت پامال شده ای هستند که فاقد قدرت و امکانات و بر سرنوشت خویش حاکم نیستند، بنابراین پیروزی کامل حق بر باطل کجاست؟

و نوید قطعی و تخلف ناپذیر «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» چه زمانی و چگونه تحقق یافته است؟

در پرتو روایات

پیشوایان نور و امامان اهل بیت علیهم السلام در معنای

نهان و تأویل آیه، رهنمود دارند که این مربوط روزگار ظهور امام مهدی علیه السلام است که بی تردید تحقق خواهد یافت.

اینک نمونه هایی از روایات در تأویل آیه شریفه:

۱ در تفسیر آیه مورد بحث، از امیرمؤمنان علیه السلام آورده اند که این آیه شریفه را تلاوت کرد که: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَ دِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» آنگاه فرمود: «اظهر ذلك بعد؟»

«قالوا: نعم!»

قال عليه السلام: كلا، فولدین نفسی بیده حتی لا تبقی قریه الا وینادی فیها بشهادة ان لا اله الا الله بکره وعشیا. (۹۲)

فرمودند: «آیا این نوید پیروزی تحقق یافته است؟»

پاسخ دادند: «آری»

آن حضرت فرمود: «هرگز بخدایی که جانم در کف قدرت اوست با تحقق این وعده، هیچ شهر و دیاری نمی ماند جز اینکه در آن ندای یکتایی و عظمت خدا بامدادان و شامگاهان طنین می افکند.»

۲ در تفسیر برهان روایت کرده است که فرمود:

«فلا، والذي نفسی بیده حتی لا تبقی قریه الا و نودی فیها بشهادة ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله بکره وعشیا.» (۹۳)

یعنی: بخدایی که جانم در کف قدرت اوست هیچ شهر و دیاری نمی ماند جز اینکه در آن ندای یکتایی خدا و رسالت محمد(ص) بامدادان و شامگاهان در آن طنین می افکند.

۳ و نیز از ابن عباس آورده اند که در مودر این جمله از آیه: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ...» گفت:

«لا-یکون ذلك حتی لا-یبقی یهودی و لا- نصرانی و لا صاحب مله الا صار الى الاسلام، حتی تاء من الشاه و الذئب و البقره و الاسد و الانسان و الحیه، حتی لا تفرض فاره جرابا و حتی توضع الجزیه و یکسر

الصليب و يقتل الخنزير و هو قوله تعالى: ليظهره على الدين كله و لو كره المشركون و ذلك يكون عند قيام القائم عليه السلام»
(۹۴)

یعنی: بخدای سوگند چنین نخواهد شد تا مگر روزگاری که یهودیان و مسیحیان و پیروان دیگر مرامها و مسلکها، به اسلام ایمان آورند. گرگ و گوسفند و شیر درنده و انسان و مار گزنده، نسبت به هم احساس امنیت نمایند، نه گرگ گوسفند را بدرد و نه گوسفند از آن بهراسد. روزگاری که دیگر موشی کیسه ای را پاره نکند و فساد و تباهی روی ندهد. زمانی که جزیه ها الغا گردد و صلیبها شکسته شود.

آری! این معنای آیه شریفه است که می فرماید: «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ».

و آنگاه تأکید کرد که این وعده الهی تنها با قیام حضرت مهدی علیه السلام و استقرار دولت مهر و عدل او در جهان تحقق خواهد یافت.

۴ و نیز از «ابوفضیل» آورده اند که: از امام کاظم علیه السلام از مفهوم پیام و معنای آیه پرسیدند که می فرماید: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ...»

«قال عليه السلام: «هو امر الله رسوله بالولاية و الوصيه. و الولاية هي دين الحق.»

قلت: لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ؟

قال عليه السلام: يظهره على جميع الاديان عند قيام القائم عليه السلام» (۹۵)

یعنی حضرت فرمودند: «خداوند پیامبر خدا را به ولایت و وصیت و معرفی جانشینان خود، فرمان می دهد و دین حق در آیه شریفه، ولایت است، یعنی ولایت امامان معصوم.»

پرسیدم: «سرورم! معنای «لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ» چیست؟»

فرمود: «خدا دین خویش را با قیام «قائم» بر همه کیشها و دینها و، پیروزی کامل می

۵ «فندوزی حنفی» از امام صادق علیه السلام در معنای آیه شریفه روایتی آورده است که می فرماید:

«والله ما يجي ء تأويلها حتى يخرج القائم المهدي عليه السلام فاذا خرج لم يبق مشرك الا كره خروجه و لا يبقى كافر الا قتل...»
(۹۶)

یعنی: به خدای سوگند معنای نهان و تاءیل آیه شریفه تحقق نمی یابد، مگر هنگامی که حضرت مهدی علیه السلام ظهور کند و هنگامی که او ظهور کرد بقایای شرک گرایان از ظهور او ناخرسند می گردند و کافران حق ستیز به کیفر گناه خود می رسند...

۶ مرحوم «علامه مجلسی» از ابی بصیر آورده است که: از امام صادق علیه السلام در مورد آیه شریفه پرسیدم که، «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَ دِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ.»

«قال عليه السلام: و الله ما انزل تأويلها بعد.»

قلت: جعلت فداك و متی انزل؟

قال عليه السلام: حتى يقوم القائم ان شاء الله فاذا خرج القائم لم يبق مشرك.» (۹۷)

یعنی: حضرت فرمودند: «بخدا سوگند! تأویل و معنای نهان آن هنوز نیامده و تحقق نیافته است.»

گفتم: «فدايت گردم! چه زمانی فرود می آید؟»

فرمود: «زمانی که «قائم آل محمد(ص)» به اراده الهی قیام کند و زمانی که آن حضرت قیام کند دیگر از شرک و شرک گرایي اثری نمی ماند و دین حق همه دلها را نور باران می سازد...»

و بدینسان به همین اندازه، از آیاتی که پیرامون وجود گرانمایه آن حضرت تأویل شده است بسنده می شود، اما یادآوری می گردد که ما تنها شماری اندک از آیات را ترسیم نمودیم چرا که آیات شریفه قرآن در این مورد به گونه ای

که در روایات آمده است، بسیار است و علامه معاصر جناب «سید صادق شیرازی» در کتاب خویش «المهدی فی القرآن» ۱۰۶ آیه، تنها از مصادر و منابع اهل سنت در مورد امام مهدی علیه السلام گرد آورده است و اگر ما بخواهیم همه آیات را بیاوریم سخن طولانی می گردد.

بشارات و اشارات از قرآن

برگرفته از آثار مرحوم آیه الله سید رضا صدر

*****

۱ (أَتَى أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ) (۱۰)

آیه شریفه در حضور حضرت صادق علیه السلام تلاوت شد؛ فرمود: اشارتی است به قیام قائم. امر، امر ماست و آن قیام قائم ما آل محمد است. خدا با ما امر فرموده است عجله نکنیم. و این بار را بر دوش دارد، وقتی که سه گونه لشکر برایش آماده شود؛ ملائکه و فرشتگان، مؤمنان و رعب. خروج او مانند خروج رسول خدا از مکه خواهد بود و آن کلام خداست:

(كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ) (۱۱)

۲ (فَفَرَزْتَ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُكُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَ جَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ) (۱۲)

«حضرت صادق فرمود: وقتی که قائم قیام کند، مردم را مخاطب قرار داده و این آیه را تلاوت خواهد کرد». (۱۳)

۳ (فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسْنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ). (۱۴)

جابر در باره این آیه از حضرت باقر می پرسد. حضرتش می فرماید:

«آن وقتی است که قائم قیام کند». (۱۵)

اسماعیل بن جابر درباره این آیه از حضرت صادق علیه السلام بیان خواهد، حضرت می فرماید:

(فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسْنَا (چون عذاب ما را احساس کردند) یعنی خروج و قیام قائم علیه السلام را، اذاهم منها یرکضون (در این وقت آنان رو به فرار گذاشتند) یعنی از گنجهایی که اندوخته بودند، (قَالُوا يَوَيْلَنَا إِنَّا

كُنَّا ظَلَمِينَ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا (۱۶) گفتند وای بر ما که ستمگر بودیم و ادعایشان همین بود تا آنها را درو کردیم) به وسیله شمشیر خامدین، دیده ای که بیند از آنان نماند. (۱۷)

۴ (أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ) (۱۸) حضرت باقر علیه السلام فرمودند: «عباد صالح، یاران و اصحاب مهدی در آخر الزمان هستند». (۱۹)

۵ (أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ) (۲۰) حضرت باقر فرمود: «این درباره قائم و اصحاب اوست». (۲۱)

۶ (الَّذِينَ إِن مَّكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ) (۲۲) حضرت باقر علیه السلام فرمود: این آیه درباره مهدی آل محمد و اصحاب اوست. خداوند، آنها را مالک شرق و غرب زمین قرار می دهد و به وسیله مهدی، دین را آشکار می سازد و خداوند به وسیله مهدی و اصحابش بدعتها و باطلها را می میراند، همچنان که سفیهان حق را می راندند.

دیگر اثری از ظلم و جور باقی نخواهد ماند. آنان به معروف و نیکوکاری امر می کنند و از منکر و زشتکاری نهی می کنند. و پایان کارها از آن خداست. (۲۳)

۷. (إِن نَّشَأْ نُنَزِّلْ عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ آيَةً فَظَلَّتْ أَعْنَاقُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ) (۲۴)

حضرت باقر علیه السلام فرمود: «این آیه درباره قائم آل محمد صلی الله علیه و آله نازل شده که منادی از آسمان به نام او ندا می کند». (۲۵)

۸. (وَلَنذِيقَنَّهُم مِّنَ الْعَذَابِ الْأَذْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ) (۲۶)

حضرت صادق علیه السلام فرمود: «عذاب ادنی گرانی باشد و عذاب اکبر مهدی است که قائم بالسیف است». (۲۷)

۹. (وَقَالُوا ءَأَمْنَا بِهِ... وَ قَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ).

حضرت باقر علیه السّلام فرمود: (وَقَالُوا ءَامَنَّا) یعنی: آوردیم به قیام قائم. (وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ) یعنی: و همانا قبلا کافر شده بودند به قیام قائم آل محمد صلی الله علیه و آله. (۲۹)

(فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ) (۳۰)

حضرت صادق علیه السلام فرمود: «خطاب الله به رسول خداست که در برابر تکذیب کنندگانش شکيبا و صبور باشد و من به وسيله مردی که از توست از آنان انتقام خواهم گرفت و او قائم من است که او را بر خونهای ظالمان مسلط کرده ام». (۳۱)

۱۰ (سَنُرِيهِمْ ءَايَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَ فِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَّبِعِنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ...) (۳۲)

حضرت صادق علیه السلام حق را به قائم علیه السلام تفسیر فرمود. (۳۳)

۱۱ (وَلَمَنِ انتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِم مِّن سَبِيلٍ) (۳۴)

حضرت باقر علیه السلام فرمود: «او قائم است؛ هنگامی که قیام کند، بر بنی امیه و بر تکذیب کنندگان و بر ناصبان پیروز خواهد شد». (۳۵)

۱۲ (خَشِعِينَ مِّنَ الذُّلِّ يَنْظُرُونَ مِّن طَرَفٍ خَفِيٍّ) (۳۶)

۱۳ (هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً) (۳۷)

حضرت باقر علیه السلام فرمود: آن ساعت، ساعت قیام قائم است که ناگهان ظهور می کند.

۱۴ (فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَ الْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ) (۳۸)

حضرت سجاد علیه السلام فرمود: «مقصود از حق، قیام قائم است». (۳۹)

۱۵ (اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا) (۴۰)

حضرت باقر علیه السلام فرمود: «مرگ زمین، کفر اهل زمین است و کافر، مرده محسوب می شود و خدا زمین را به وسيله قائم زنده می کند و در میان زمینیان به عدل حکم می کند، پس زمین و اهل آن را بعد از مرگشان زنده می کند». (۴۱)

۱۶ (لِيُظْهِرَهُ

عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَ لَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ. (۴۲)

حضرت صادق علیه السلام «این، هنگام قیام قائم است و وقتی خروج کند، هر کافر و مشرکی خروج او را کراهت دارد. (۴۳)

۱۷ (فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ - الْجَوَارِ الْكُنَّسِ) (۴۴)

حضرت باقر علیه السلام فرمود: «قائم در سال ۲۶۰ خودش را نهان می دارد، سپس مانند شهاب ثاقب در شب تاریک ظهور می کند» (۴۵)

۱۸ (وَ الشَّمْسِ وَ ضَحَاهَا - وَ الْقَمَرِ إِذَا تَلَّهَا - وَ النَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا) (۴۶)

حضرت صادق علیه السلام فرمود: «شمس، امیرالمؤمنین است و تابش آن، قیام قائم است و قمر، حسن و حسین هستند و النهار، قیام قائم است». (۴۷)

۱۹ (وَ اللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى - وَ النَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى) (۴۸)

حضرت صادق علیه السلام فرمود: «لیل، حکومت ابلیس و نهار قیام قائم است». (۴۹)

۲۰ (وَ مَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيَّهِ سُلْطٰنًا فَلَا يُسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا) (۵۰)

حضرت باقر علیه السلام فرمود: «مقتول مظلوم، حسین است و مراد از منصور، قائم است که خدا مهدی را منصور نام داده است؛ چنانچه رسول خدا را احمد و محمد و محمود خوانده و عیسی را مسیح». (۵۱)

۲۱ (أَيُّنَ مَا تَكُونُوا يَأْتِ بِكُمْ اللَّهُ جَمِيعًا) (۵۲)

حضرت صادق علیه السلام فرمود: «این آیه درباره اصحاب قائم نازل شده است. آنها شب در بسترهاشان نیستند و در مکه صبح می کنند و برخی با ابر حرکت می کنند». (۵۳)

قرآن و مسئله حکومت جهانی

برگرفته از آثار: حجه الاسلام محمد محمدی اشتهاردی

*****

می پرسند:

اگر حکومت جهانی مهدی (عج) سراسر جهان را فرا خواهد گرفت، و پرچم اسلام و توحید در همه نقاط زمین به اهتزاز در می آید، آیا در قرآن مجید

این سند محکم و بزرگ و خلل ناپذیر اسلام، سخنی در این باره به میان آمده است؟

پاسخ:

آیات متعددی که تأویل آن تطبیق با حضرت ولی عصر(عج) شده، بسیار است (در این باره به بحار، طبع جدید، ج ۱۵۱ از ص ۴۴ به بعد مراجعه گردد)، به عنوان نمونه:

۱- در قرآن کریم می خوانیم:

«او خدائی است که رسولش را با دلائل رهنمون بخش فرستاد تا آن را بر تمام دینها غالب گرداند هر چند این موضوع خوش آیند مشرکان نیست.» (۳)

این آیه صریحا نوید می دهد که روزی خواهد آمد که آئین اسلام همه ادیان و مرامها را تحت الشعاع خود قرار می دهد و سراسر جهان زیر لوای اسلام قرار می گیرد، که منظور همان وقتی است که حضرت مهدی (عج) در سراسر جهان حکومت واحد اسلامی تشکیل می دهد.

۲- در سوره انبیاء، آیه ۱۰۵ می خوانیم:

«یقینا (بدانید که) ما در زبور (کتاب حضرت داود علیه السلام) نوشتیم پس از آنکه این مطلب را در ذکر (تورات) نیز نوشته بودیم که: حتما بندگان صالح وارث زمین می شوند.» (۴)

این آیه حاکی است که در کتابهای آسمانی زبور و تورات و قرآن موضوع حکومت انسانهای شایسته بر سراسر زمین نوشته شده است، روشن است که وعده خدا حق است، روزی خواهد آمد که بندگان صالح که از نظر قرآن، مسلمین راستیم هستند حکومت واحد صالحان را بر همه نقاط زمین برقرار می سازند، که اشاره به حکومت حضرت مهدی (عج) است.

۳- در سوره نور، آیه ۵۵ می خوانیم:

«خداوند با آنانکه ایمان آورده و کارهای شایسته می کنند وعده داده که آنان را نماینده «خود» در زمین

گرداند همانگونه که گذشتگان آنان را خلیفه کرد وعده داده که دینشان را که برای آنها پسندیده، نیرومند گرداند و ترسشان را مبدل به امنیت و آرامش کند، و برای من شریک نمی گیرند. (۵)

این آیه بیانگر حکومت واحد بر سراسر زمین است به آنانکه ایمان و عمل صلاح دارند (یعنی منتظر واقعی هستند و با ایمان نیک خود زمینه سازی برای ایجاد آینده درخشان می کنند) نوید می دهد که خداوند حکومت زمین را بدست آنها می سپرد، دین آنها نیرومند و قوی می گردد، و در نتیجه آرامش و امنیت جانشین خوف و ناآرامی می شود.

در پایان آیه اشاره به این مطلب می کند که حکومت آنها بر سراسر زمین براساس توحید و پرستش خدای یکتا و نفی هر گونه شرک است.

چنانکه در حدیثی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مورد عقائد این حکومت واحد سراسری فرمود:

«فلا یقی علی وجه الارض احدا الا قال لا اله الا الله»

«هیچ فردی روی زمین نمی ماند مگر اینکه معتقد است خدائی جز خدای یکتا وجود ندارد.» (۶)

به این ترتیب می بینیم قرآن این کتاب آسمانی نیز به حکومت درخشان و سراسر توحید آینده که همه مرم تحت پرچم توحید قرار گرفته و مردم صالح زمام امور را بدست می گیرند خبر می دهد.

۴- قرآن پس از ذکر فرعون و فرعونیان در این آیه می فرماید:

«وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ *» (۷)

«ما بر این اراده کردیم که به مستضعفان نعمت بخشیم و آنها را پیشوایان و وارثین روی زمین قرار دهیم.»

این آیه گر چه

در ماجرای موسی علیه السلام و فرعون نازل شده که خداوند موسی علیه السلام را بر فرعون و فرعونیان پیروز کرد و مستضعفان را به رهبری موسی علیه السلام به حکومت رسانید، ولی این آیه هرگز مربوط به زمان خاص موسی علیه السلام نیست بلکه یک بشارت عمومی است در مورد پیروزی حق بر باطل، که سرانجام این پیروزی بطور جامع و کامل و جهانی بدست مهدی آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم صورت می گیرد، چنانکه در روایات به این مطلب تصریح شده، و مهدی (عج) و پیروانش به موسی علیه السلام و پیروانش تشبیه شده اند و در روایت می خوانیم، امام سجاد علیه السلام فرمود:

«سوگند به کسی که محمد صلی الله علیه و آله و سلم را به حق بشارت دهند و بیم دهنده قرار داد، نیکان ما همانند موسی علیه السلام و پیروانش هستند و بدان ما همانند فرعون و پیروانش می باشند.» (۸)

و امام علی علیه السلام در تفسیر آیه فوق فرمود:

«این گروه آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم، خداوند مهدی آنها را بعد از زحمت و فشاری که بر آنان وارد می شود برانگیزد و به آنان عزت می دهد و دشمنان آنان را ذلیل و خوار می کند.» (۹)

قرآن کریم و نشانه های ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه

آنچه در قرآن کریم از طرف خداوند بزرگ به وسیله رسول اکرم صلی الله علیه و آله به ما رسیده واجب الاطاعه است و کوچکترین تردیدی درباره آن نباید داشت، چرا که از منبع علم خداوندی سرچشمه گرفته است. از جمله بشارتهایی که در قرآن مجید در ضمن آیاتی داده شده مسأله قیام

جهانی حضرت بقیه الله ارواحنا له الفداء و سیطره عدل و داد در عالم بعد از پر شدن آن از ظلم و جور است که مرحوم علامه نوری در مقدمه کتاب شریف «کشف الاءستار» ادعای تواتر، از فریقین (شیعه و سنی) فرموده است و این نتیجه به دست می آید که باید ظلم و تباهی از سرتاسر جهان محو گردد و جهان از عدالت پر شود، نه اینکه به خیال خام بعضی از نویسندگان، عدالت در حکومت حضرت مهدی سلام الله علیه تغلیبی باشد و همچنان افراد شرور، کم یا زیاد، در اجتماع دیده شوند. خیر، طبق نص صریح آیات قرآن و تفاسیر رسیده از اهل بیت عصمت و طهارت سلام الله علیهم اجمعین پس از پر شدن عالم از ظلم و جور، قسط عدل بر آن حاکمیت خواهد یافت و همان گونه که عرض شد در این زمینه بزرگان مذهب نظیر علامه نوری و دیگران نیز دعوی تواتر نموده اند. بنابراین، دیگر جایی برای عدالت تغلیبی و طرفداران آن نمی ماند.

نشانه های پیدایش این حکومت

سَنَرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْأَفَاقِ وَ فِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوْ لَمْ يَكُفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ. (۱)

بزودی آیات و نشانه هایی از قدرت خود را در صحنه گیتی و در (کشور) وجودشان بدانها نشان خواهیم داد، تا بر آنها آشکار شود که حق است.

ممکن است نشانه های آفاقی همان صیحه آسمانی باشد و منظور از آیات انفسی همان رعب و ترس باشد که در دلها جای می گیرد.

خواننده عزیز!

تا این ساعت چنین علائم و نشانه هایی که برای بشر تمام مجهولات را

از بین ببرد و پرده از روی حقایق و ملکوت عالم بردارد به نحوی که حق آشکار و باطل نابود شود، در صحنه گیتی دیده نشده است و با توجه به اینکه خداوند خلف وعده نخواهد فرمود و حتما باید این کار بشود، غیر از قیام آخرین نماینده و سفیر اعظم او حضرت بقیه الله روحی و ارواح العالمین له الفداء نشانه دیگری نخواهد بود.

وَ لَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَ الْجُوعِ وَ نَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَ الْأَنْفُسِ وَ الثَّمَرَاتِ وَ بَشْرٍ الصَّابِرِينَ. (۲)

و هر آینه شما را به وسیله ترس و گرسنگی و نقص در مالها و جانها و میوه ها می آزمایشیم، و صبر کنندگان را بشارت ده.

محمد بن مسلم از امام صادق علیه السلام روایت می کند که پیش از قیام مهدی ما سلام الله علیه مردم به انواع بلاها مبتلا می شوند و موفقیت با صابران است.

به طور خلاصه علائم و نشانه های قبل از ظهور در این روایات عبارت است از:

۱. وحشت و اضطرابی که در حال حاضر در میان مردم بعضی از کشورهای اسلامی دیده می شود.

۲. گرسنگی و قحطی که در بعضی کشورهای جهان مشهود است و به طور متوسط روزانه چند صد هزارتن از گرسنگی می میرند (مانند بعضی از قسمتهای افریقا و هندوستان).

۳. فساد در تجارت و بازرگانی و کمبود درآمد بعضی از اقشار جامعه که به ویژه در ایران ما مشهود است.

۴. تلفات جانی مانند تلفات در جنگ ایران و عراق و نقصان زراعت و میوه جات ناشی از آفات و کمی برکت آنها.

اکنون به اصل روایت که از امام صادق عزیز ما - که

سلام خداوند بر ایشان باد - نقل کرده اند، توجه فرمایید:

عن محمد بن مسلم عن ابي عبدالله جعفر بن محمد عليهما السلام انه قال ان قدام قيام القائم علامات بلوى من الله تعالى لعباده المؤمنين قلت و ما هي قال ذلك قول الله عزوجل «وَلَنبَلُونَكُمْ بِشْيءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ» قال لنبلونكم (يعنى المؤمنين) بشي ء من الخوف من ملوك بني فلان فى آخر سلطانهم (والجوع) بغلاء اسعارهم (و نقص من الاموال) فساد التجارات و قله الفضل فيها (والانفس) قال موت ذريع (والثمرات) قله ريع ما يزرع و قله بركه الثمار (و بشر الصابرين) عند ذلك بخروج القائم عليه السّلام ثم قال لى يا محمد هذا تأويله ان الله عزوجل يقول «و ما يعلم تأويله الا الله و الراسخون فى العلم (٣). (٤)

محمد بن مسلم از امام صادق عليه السّلام نقل کرده است که امام فرمودند: پیش از قیام قائم نشانه هایی است جهت آزمایش از جانب خداوند نسبت به بندگان مؤمنش. عرض کردم: آن نشانه ها چیست؟ فرمود: آن، گفتار خداوند عزوجل است که فرمود: «و لنبلونکم بشی ء». فرمود: «لنبلونکم» یعنی هر آینه بیازماییم شما مؤمنان را «بشی ء من الخوف» به مقداری و چیزی از ترس از ملوک بنی فلان (بنی عباس) در پایان زمامداریشان و «الجوع» و گرسنگی به خاطر بالا بودن قیمتها «و نقص من الاموال» و کاستی از مالها (یعنی) فساد تجارتها «والانفس» و جان ها (یعنی) مرگ سریع «والثمرات» و محصولات (یعنی) کم شدن کشاورزی و کمبود برکت محصولات «و بشر الصابرين» (یعنی) بشارت ده صابران را در چنین وقت

به خروج قائم علیه السّلام. سپس به من فرمود: ای محمد! این است تأویل قول خداوند عزوجل که می فرماید: «و ما يعلم تأویله...» (یعنی) نمی داند تأویل قرآن را جز خداوند و پایداران در دانش.

ان الله قادر علی ان ينزل آیه. (۵)

به درستی که خداوند (تبارک و تعالی) قادر است که نشانه ای فرو فرستد.

در تفسیر این آیه به چند نشانه از نشانه های ظهور حضرت ولی عصر علیه السّلام اشاره شده است:

۱. خروج دابه الارض (۶)

۲. دجال

۳. نزول عیسی بن مریم علیه السّلام

۴. طلوع خورشید از مغرب

و اینک اصل روایت:

فی روایه ابی الجارود: عن ابی جعفر علیه السّلام فی قوله «ان الله قادر علی ان ينزل آیه» و سیریک فی آخر الزمان آیات منها دابه الارض و الدجال و نزول عیسی بن مریم و طلوع الشمس من مغربها. (۷)

ابی الجارود می گوید: امام باقر علیه السّلام در تفسیر آیه «ان الله قادر الخ» فرمودند: زود است که در آخر الزمان آیات و نشانه هایی از قدرت خداوند می بینی:

۱. دابه الارض (که منظور تشریف فرمایی حضرت امیرالمؤمنین علیه السّلام در رجعت و یا حضرت بقیه الله روحی له الفداء است).

۲. دجال.

۳. نزول حضرت عیسی بن مریم از آسمان.

۴. طلوع خورشید از مغرب.

قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْضِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيعًا وَيُذِيقَ بَعْضَكُمْ بَأْسَ بَعْضٍ. (۸)

بگو او تواناست که بر شما عذابی از بالای سر و زیر پاهای شما بر انگیزد یا اینکه شما را از گروههای غیر متحد قرار دهد و آسیب برخی را به برخی دیگر بچشاند.

در این آیه به بعضی از علائم ظهور

اشاره شده است:

۱. خروج دجال.

۲. صیحه آسمانی.

۳. خسف و فرورفتن در زمین «بیداء». گویا مقصود لشکر سفیانی باشد.

۴. اختلاف مردم در دین و طعن و شتم یکدیگر کردن و کشتار بعضی به وسیله افراد دیگر در حالتی که همه آنها خودشان را مسلمان می دانند.

و اما روایتی که در این باب رسیده است:

عن ابی جعفر علیه السّلام فی قوله تعالی «قل هو القادر علی الخ» قال هو الدجال و الصیحه «او من تحت ارجلکم» و هو الخسف «اویلبسکم شیعا» و هو اختلاف فی الدین و طعن بعظکم علی بعض «و یدیق بعضکم بآس بعض» و هو ان یقتل بعضکم بعضا و کل هذا فی اهل القبلة. (۹)

از ابی جعفر (امام باقر) علیه السّلام در فرموده خداوند متعال: «قل هو القادر علی...» منقول است که فرمودند: آن دجال و صیحه است (عذاب آسمانی و از بالا) و مراد از «او من تحت ارجلکم» عبارت از خسف و فرورفتگی زمین است و مراد از «اویلبسکم شیعا» اختلاف در دین و طعن به یکدیگر زدن است و منظور از «یدیق بعضکم بآس بعض» کشتن بعضستان است بعضی دیگر را، و تمام این حوادث در میان اهل قبله و مسلمانان به وقوع می پیوندد.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ. (۱۰)

بگو آیا دیدید که اگر عذاب الهی شب هنگام و یا روز بر شما برسد (چه راه گریزی دارید؟) چرا گناهکاران (به جای توبه) عذاب را به تعجیل می طلبند؟

از امام باقر علیه السّلام نقل شده که فرمودند: مراد از عذاب در این آیه بلاهایی است که در آخرالزمان بر مردم نازل می شود (البته بر مردم مسلمان).

لَوْ تَرَىٰ إِذْ فَرَغُوا فَلَا قُوَّةَ وَ أَخَذُوا مِنْ مَّكَانٍ قَرِيبٍ. (۱۱)

و اگر تو سختی حال مجرمان را مشاهده کنی هنگامی که ترسان و هراسان هستند پس هیچ فرار و گذشتی نیست و از مکان نزدیکی دستگیر شوند.

از حضرت باقر علیه السلام نقل کردند در تفسیر این آیه شریفه که در مقدمه قیام جهانی حضرت مهدی ارواحنا له الفداء صیحه ای از آسمان بلند می شود که همه مردم در هر حالی که هستند این صدا را می شنوند و در زمین بیدار لشکریان سفیانی به زمین فرو خواهند رفت که جمعیت آنها طبق روایات رسیده که بعدا ذکر خواهد شد در حدود سیصد هزار نفر است. و اما اصل روایت:

عن ابی الجارود عن ابی جعفر علیه السلام فی قوله تعالی «ولو تری اذا فرغوا فلا- فوت» قال من الصوت و ذلک صوت من السماء. (۱۲)

ابی جارود از امام باقر علیه السلام در مورد این قول خدای تعالی که می فرماید «ولو تری اذا فرغوا فلا فوت»، روایت کرده است که آن حضرت فرمودند: این از صدای آسمانی (صیحه) است.

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ. (۱۳)

سائلی از عذابی که وقوع آن حتمی است سؤال نمود.

از حضرت باقر علیه السلام در رابطه با این آیه مبارکه سؤال کردند که منظور از این عذاب چیست؟ فرمودند:

نار تخرج من المغرب و ملک یسوقها من خلفها حتی یاءتی من جهة دار بنی سعد ابن همام عند مسجدهم فلا تدع دارا لبنی امیه الا احرقتها و اهلها و لا تدع دارا فیها و ترلال محمد الا احرقتها و ذلک المهدی علیه السلام. (۱۴)

عذاب در اینجا آتشی است که از طرف مغرب شعله

ور می شد و پادشاهی آن را رهبری می کند و تمام خانه های بنی امیه و همه غاصبان حقوق اهل بیت را آتش می زند و مخصوصا از بنی امیه آثاری باقی نخواهد گذاشت و اوست مهدی آل محمد (سلام الله علیه و عجل الله له الفرج).

علامه مجلسی می فرماید: این جریان یا از علانم ظهور است و یا در وقت ظهور واقع می شود.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

